

Bestuursvoorstel

Onderwerp: Meerjarenraming 2024-2027 Nummer: 3843	Agendapunt: 7
--	---------------

DB: Ja 30-05-2023	BPL: Ja 14-06-2023	FAZ: Ja 14-06-2023	VVSW: Ja 14-06-2023	AB: Ja 26-06-2023
-----------------------------	------------------------------	------------------------------	-------------------------------	-----------------------------

Opsteller: Remco Hennipman, (0598) 69 3794 Personeelszaken, Financiën en Bedrijfsvoering	Opdrachtgever: Klaas de Veen	Portefeuillehouder: Jakob Bartelds
--	--	--

Ondersteuning van de afdeling: ☐ Technisch ☐ Juridisch ☐ Financieel ☒ Staf ☐ Communicatie ☐ ICT / Beveiliging
--

Externe betrokkenen:	Reden:

Samenvatting: Deze meerjarenraming geeft de beleidsmatige en financiële kaders weer voor 2024, met een doorkijk naar 2027. De lastenstijging bedraagt gemiddeld 4,5%. Door inzet van de algemene reserve kan de stijging van de taak watersysteembeheer stabiel gehouden worden op 4,2% voor de hele meerjarenperiode. Met de huidige kennis en inzichten en gelet op ervaringen in eerdere bestuursperiodes wordt gestreefd naar een stijging van 4,0% voor het watersysteembeheer. De taak zuiveringsbeheer stijgt in 2024 met 11,3% en vervolgens met 2,4%, 2,4% en 3,8%.
--

Duurzaamheidsparagraaf: Nee

Begrotingsaspecten: Nee

AB-voorstel: Instemmen met de meerjarenraming 2024 - 2027.
--

Bijlagen: - Meerjarenraming 2024-2027

Besluit/opmerkingen bestuur:
Paraaf secretaris-directeur:

Inleiding

Als gevolg van de sterk aantrekkende wereldeconomie in de eindfase van Covid-19 is de vraag naar goederen en grondstoffen sterk gestegen. Daardoor is sprake geweest van een oplopende inflatie. De inflatie is begin 2022 als gevolg van de oorlog in Oekraïne opnieuw sterk toegenomen. Met name op de energie- en oliemarkt zijn de prijzen in eerste instantie sterk gestegen. Maar de inflatie heeft zich inmiddels verbreed, eerst stegen de voedselprijzen en de prijzen van andere goederen, en nu ook de prijzen van diensten. Ook recent afgesloten cao's laten inmiddels een fors hogere loonstijging zien. Ter bestrijding van de hoge inflatie heeft de Europese Centrale Bank (ECB) inmiddels de rente sterk verhoogd.

In de meerjarenraming 2024-2027 is een inschatting gemaakt van de gevolgen van de hiervoor beschreven ontwikkelingen voor ons waterschap.

Uitgangspunten

Voor de berekeningen van de jaarschijven 2024 – 2027 zijn de hieronder genoemde uitgangspunten gehanteerd.

Kapitaallasten

Voor de berekening van de kapitaallasten is uitgegaan van een jaarlijks te realiseren netto volume van € 17 miljoen. In de als bijlage opgenomen MJ1 2024 – 2027 staat de werkvoorraad aan investeringsuitgaven per jaar gepland.

Momenteel is sprake van schommelende rentes en ook hier is het onzeker op welke wijze dit zich verder zal ontwikkelen. De Europese Centrale Bank (ECB) heeft de rente de afgelopen tijd sterk verhoogd ter bestrijding van de hoge inflatie. Momenteel (april 2023) bedraagt de depositorente 3%. De renteontwikkeling in de loop van het jaar is enerzijds sterk afhankelijk van de verdere inflatieontwikkeling en anderzijds door de huidige onrust in de bankenwereld.

In de begroting 2023 werd uitgegaan van een renteomslagpercentage van 1,9%. Voor de periode 2024 t/m 2027 is een renteomslagpercentage berekend van 2,1%.

De jaarlijks aangetrokken leningen zijn, met name, voor de herfinanciering van de aflossingen op bestaande leningen. Dit betekent dat de herfinanciering van de in het verleden aangetrokken "dure" leningen wordt geherfinancierd met leningen tegen de huidige lage rentepercentages. Eventuele rentestijgingen (in kleine stapjes) hebben op het renteomslagpercentage geen nadelig effect zolang de herfinanciering tegen een lager percentage dan het huidige renteomslagpercentage van 1,9% is. Wanneer het rentepercentage hierboven ligt, zal het renteomslagpercentage met kleine stapjes gaan stijgen.

Personeelslasten

De personeelsformatie is conform de begroting 2023 338 fte. Uitgangspunt is dat deze formatie van 338 fte deze meerjarenperiode stabiel blijft.

Voor de jaarlijkse stijging van de salarissen en sociale lasten is, op basis van de verwachtingen van het CPB, voor de meerjarenperiode uitgegaan van 5% voor 2024 en 3% voor de jaren 2025 t/m 2027. Met deze percentages kunnen naar verwachting reguliere ontwikkelingen, zoals aanpassingen in de sociale lasten (o.a. sociale- en pensioenpremies), de verhoging van de salarissen (cao-uitkomsten) en de reguliere loonrondes worden gedekt.

Daarnaast is eind december 2022 is een akkoord bereikt over een nieuwe cao. De cao heeft een looptijd van 1 jaar van 1 januari 2023 tot en met 31 december 2023. In de voorjaarsrapportage 2023 is

op basis van deze cao een bijstelling opgenomen van € 819.000. In de berekening voor de meerjarenraming is hier ook rekening mee gehouden.

Prijsstijging (inflatie)

Op basis van de verwachting voor de komende jaren van het CPB in het Centraal Economisch Plan (uitgebracht in maart) is voor 2024 uitgegaan van 4,0% inflatie. Voor de jaren na 2024 gaat het CPB uit van een dalende inflatie tot 2,2% over de periode 2027-2031. De ECB streeft naar een inflatiepercentage van 2% op de middellange termijn. In de meerjarenraming is derhalve voor het jaar 2025 uitgegaan van 3% en voor de jaren 2026 en 2027 uitgegaan van 2%.

Energie

Op de energie- en oliemarkt zijn de prijzen sinds het uitbreken van de oorlog in Oekraïne vanaf begin 2022 sterk gestegen. In het voorjaar van 2023 hebben deze prijzen weer een dalende trend ingezet. De prijzen liggen echter nog steeds aanzienlijk hoger dan voor het uitbreken van de oorlog. Voor 2023 heeft dit nog slechts beperkt gevolgen voor het waterschap. Het grootste gedeelte van de elektriciteit en gas was reeds ingekocht.

Voor 2024 en verdere jaren moet echter de elektriciteit en gas nog volledig ingekocht worden. Als waterschap nemen wij hiervoor deel in een energiecollectief met andere waterschappen om gezamenlijk elektriciteit en gas in te kopen. In deze meerjarenraming is voor de leveringskosten van elektriciteit en gas uitgegaan van de marktverwachtingen van medio maart van de energieprijzen voor 2024 t/m 2027.

Daarnaast zijn ook de kosten voor de aanschaf van GVO's, netwerkkosten van Enexis en energiebelasting gestegen. Korthedshalve wordt verwezen naar de toelichting in de voorjaarsrapportage 2023 hierover. Verdere ontwikkelingen op de voorgaande gebieden zijn erg onzeker. De kosten blijken erg te fluctueren. Daarnaast zijn de kosten van de energiebelasting erg afhankelijk van verdere beleidskeuzes in Den Haag.

De totale extra energiekosten bedragen in 2024 € 1.980.000. In 2025 daalt dit weer met € 170.000 en de jaren hierna blijven de energiekosten stabiel in deze meerjarenraming.

Bij het opstellen van de begroting 2024 zal naar verwachting meer duidelijkheid zijn over de inkooprijzen van energie in 2024 en hiermee zal in de begroting 2024 derhalve rekening worden gehouden.

GR Noorderzijlvest

Ten behoeve van een doelmatige uitoefening van (grootschalige) taakonderdelen inzake het zuiveren en laboratoriumwerkzaamheden werken de waterschappen Hunze en Aa's en Noorderzijlvest sinds 1 januari 2000 samen en zijn daartoe een lichte gemeenschappelijke regeling aangegaan als bedoeld in de Wet gemeenschappelijke regelingen.

Onze bijdrage aan Noorderzijlvest in 2024 inzake het zuiveren is € 1.536.000,- hoger.

Dit komt doordat na vaststelling van de begroting 2023 van de GR in het najaar van 2022 er een aantal ontwikkelingen zijn geweest. De belangrijkste zijn een hogere cao-stijging, hogere tarieven voor chemicaliën en hogere energietarieven. De komende jaren zal onze bijdrage ook hoger worden door geplande investeringen binnen de GR.

Implementatie financieel- en projectbeheersingssysteem

Recentelijk is een notitie door de commissie BBV (Besluit Begroting en Verantwoording) gepubliceerd, waaruit blijkt dat de implementatiekosten behorende bij de implementatie van een SaaS (Software-as-a-Service) oplossing niet geactiveerd mogen worden.

SaaS is een model waarbij softwaretoepassingen via internet worden aangeleverd, dus als service (in tegenstelling tot on premise, waarbij de software draait op de server van de afnemer).

Voor de implementatiekosten van het nieuwe financieel- en projectbeheersingssysteem is een krediet beschikbaar gesteld van in totaal € 1.000.000,-.

Dit nieuwe systeem betreft een SaaS-oplossing. Deze kosten kunnen dus volgens de commissie BBV niet geactiveerd worden.

De € 1 miljoen implementatiekosten zijn nu in de exploitatie verwerkt. In de voorjaarsrapportage 2023 is € 350.000,- opgenomen en in deze meerjarenraming 2024-2027 is in het jaar 2024 € 650.000,- opgenomen.

Dividendopbrengst NWB

In deze meerjarenraming wordt, op basis van de uitkeringen in de afgelopen jaren en de verwachtingen voor de komende jaren, uitgegaan van een dividenduitkering van in totaal € 50 miljoen. Dit betekent voor ons € 1,8 miljoen. De dividenduitkering is afhankelijk van de gerealiseerde winst en kan jaarlijks fluctueren.

Overdracht VKA

Voor het transport van zout bedrijfsafvalwater uit de Veenkoloniën is in het verleden een afvalwaterleiding (VKA) naar de Waddenzee aangelegd. Het waterschap beschouwt deze VKA niet als een overheidstaak en hierover heeft enige tijd onenigheid bestaan tussen het waterschap en de betrokken bedrijven. De rechtbank heeft vastgesteld dat het beheer en onderhoud van de VKA geen publieke taak van het waterschap is. Momenteel vinden constructieve gesprekken plaats met de bedrijven met de intentie om tot een oplossing te komen. Hierbij worden afspraken gemaakt over het eigendom, beheer en onderhoud van de VKA. Het streven is om deze afspraken in 2023 af te ronden. Bij het zuiveringsbeheer is in 2024 rekening gehouden met € 1,3 miljoen aan eenmalige kosten voor de mogelijke overdracht van de VKA (afboeken boekwaarden en onderzoekskosten over de staat van de leiding). Door een jaarlijkse besparing van ongeveer € 0,1 miljoen (o.a. onderhoud VKA) wordt dit op termijn terugverdiend.

Lastenontwikkeling

De ambities en voornemens voor de komende jaren zijn alleen te realiseren met een solide planning van de benodigde financiële, personele en overige middelen. Een goede en doelmatige uitvoering van onze (wettelijke) taken kost geld.

Geconstateerd wordt dat gevolgen van de verschillende crisissen in de afgelopen jaren terug te zien zijn in onze meerjarenraming (zie ook de voorgaande tekst onder uitgangspunten). Hopelijk blijven dergelijke onvoorziene ontwikkelingen in de komende jaren achterwege.

Door inzet van reserves kunnen de stijgingen enigszins worden beperkt. Hiervoor worden de algemene reserves, voor zover die boven het minimaal benodigde weerstandsvermogen uitkomen, ter egalisatie van lastenstijgingen ingezet.

Het uitgangspunt blijft een stabiele lage lastenontwikkeling, met een verdedigbare lastenstijging.

Het watersysteembeheer geeft na inzet van de algemene reserve een jaarlijkse stijging van 4,2% op basis van bestaand beleid. Het zuiveringsbeheer stijgt in 2024 met 11,3% en vervolgens met 2,4%, 2,4% en 3,8%.

Met de huidige kennis en inzichten en gelet op ervaringen in eerdere bestuursperiodes wordt gestreefd naar een stijging van 4,0% voor het watersysteembeheer.

Om invulling te geven aan het streven van de coalitiepartijen om tot een gemiddelde tariefstijging van 4,0% per jaar te komen voor het watersysteembeheer, zal er in 2024 een bedrag van € 100.000,- moeten worden bespaard, oplopend tot een besparing van € 400.000 in 2027 binnen de taak watersysteembeheer. De invulling hiervan zal bestuurlijke keuzes vergen.

Bestuursvoorstel

Een eenmalige stijging in het zuiveringsbeheer in 2024 van 11,3% vanwege een aantal incidentele kosten is ons inziens acceptabel, mede omdat de stijging in de daaropvolgende jaren aanmerkelijk lager is.

	2024	2025	2026	2027	
<i>Uitkomst x € 1.000</i>					
- Totaal lasten	109.031	109.526	111.769	114.852	
- Totaal baten	-5.569	-5.607	-5.296	-5.422	
- <i>Netto lasten</i>	<i>103.462</i>	<i>103.919</i>	<i>106.473</i>	<i>109.430</i>	
<i>Dekking x € 1.000</i>					
- Belastingopbrengsten	98.237	101.544	104.948	109.180	
- Algemene reserve	5.225	2.375	1.525	250	
<i>Totaal</i>	<i>103.462</i>	<i>103.919</i>	<i>106.473</i>	<i>109.430</i>	

	2024	2025	2026	2027	Gem.
<i>Uitkomst per taak in %</i>					
- Totaal; stijging	7,4%	3,4%	3,4%	4,0%	4,5%
- Watersysteembeheer	4,2%	4,2%	4,2%	4,2%	4,2%
- Zuiveringsbeheer	11,3%	2,4%	2,4%	3,8%	5,0%

Tarieven / belastingbetalers

In december 2020 is de kostentoedelingsverordening watersysteembeheer voor het laatst herzien. De verdeling over de categorieën ziet er als volgt uit:

Categorie:	
Ingezetenen	29,0%
Gebouwd	49,1%
Ongebouwd	21,5%
Natuur	0,4%

De eerstvolgende reguliere herziening van de kostentoedelingsverordening is voorzien in 2025. Momenteel is een wetsvoorstel tot herziening van het belastingstelsel voor de waterschappen in procedure. Als de procedure volgens plan verloopt zal al in 2024 de kostentoedelingsverordening moeten worden herzien.

Eenheden

Voor het bepalen van de tarieven zijn niet alleen de kosten van belang ook de heffingsmaatstaven (het noemereffect) spelen een rol. De eenheden worden aangeleverd door het Noordelijk Belastingkantoor (NBK).

In deze MJR is voor de watersysteemheffing gebouwd uitgegaan van het jaarlijks dalen van de WOZ-waarde voor 2024 van 5%, 2025 3%, 2026 1,5% en voor het jaar 2027 geen wijziging. Deze verwachtingen zijn gebaseerd op de laatste inventarisatie van de landelijke Waarderingskamer. De WOZ-waarde van alle gebouwde objecten bepaalt de totale opbrengst voor de watersysteemheffing gebouwd. Elk jaar gaan de gemeenten de waarde van gebouwde objecten opnieuw bepalen.

Het aantal hectares ongebouwd en natuur daalt in deze prognose vanaf 2025 jaarlijks met respectievelijk 100 en 25 hectare. Het realiseren van nieuwbouw of het toewijzen van ongebouwd / natuur grond aan WOZ objecten is hier over het algemeen debet aan.

Het aantal vervuilingseenheden voor de zuiveringsheffing stijgt vooral door de stijging van het aantal ingezetenen. Extra ingezetenen betekent extra woonruimten en daarmee meer vervuilingseenheden.

Effecten tarieven op voorbeeldbelastingbetalers

	2024	2025	2026	2027
Gezin met een huurhuis	8,8%	2,2%	2,2%	3,2%
Gezin met een eigen woning	6,9%	2,7%	2,7%	3,5%
Gezin met een agrarisch bedrijf	4,5%	4,3%	4,2%	4,3%
MKB bedrijf	5,4%	3,2%	3,2%	3,8%
Industrieel bedrijf	10,0%	2,0%	2,0%	3,3%
Natuur	3,7%	4,2%	4,2%	4,1%

De tariefontwikkeling voor de voorbeeldbelastingbetalers is nog gebaseerd op het huidige belastingstelsel voor waterschappen. Naar verwachting gaat ingaande 2025 een nieuw belastingstelsel gelden. Een van de uitgangspunten van het nieuwe stelsel is dat het bestuur de mogelijkheid moet krijgen om de lastenverschuivingen tussen de verschillende betalende belastingcategorieën te beperken. Een lastenverschuiving is echter op voorhand niet volledig te garanderen en is ook onderdeel van de bestuurlijke besluitvorming en gemaakte keuzes bij het waterschap.

Omvang reserves

De omvang van de algemene reserves per 1 januari 2024 is als volgt:

Taak	Stand per 1 januari 2024 (incl. VJR 2023)	Minimum omvang (basis: risico- inventarisatie)	Meer t.o.v. Minimumomvang
Watersysteembeheer	9.559.000	1.842.000	7.717.000
Zuiveringsbeheer	2.629.000	691.000	1.938.000
Totalen	12.188.000	2.533.000	9.655.000

Omvang risico's

Op basis van de recente actualisatie van de risico-inventarisatie is de minimale omvang van de reservepositie vastgesteld op afgerond € 2,5 miljoen. Dit is het weerstandsvermogen.

De algemene reserves worden vooral gebruikt als algemeen weerstandsvermogen. Het weerstandsvermogen geeft aan hoeveel financiële ruimte er is om substantiële tegenvallers op te vangen, zonder dat het beleid moet worden aangepast en/of doelstellingen niet kunnen worden gerealiseerd.

Het hebben van voldoende weerstandsvermogen stelt ons in staat financiële tegenvallers, zoals beschreven in de risicoparagraaf, op te kunnen vangen zodra ze zich voordoen.

Bestuursvoorstel

Uitgangspunt is de omvang van deze reserves in overeenstemming te brengen met het in ons Financieel Statuut gebruikte uitgangspunt dat de reservepositie per taak ligt binnen de bandbreedte van het vastgestelde minimum en maximum.

Toelichting inzet algemene reserve Watersysteembeheer

Ingaande 2011 wordt de algemene reserve van de taak watersysteembeheer ingezet voor egalisatie van de tariefstijgingen. De algemene reserve wordt hiervoor ingezet tot de minimumomvang. Inzet van de algemene reserve betekent dat een deel van de netto last niet wordt gedekt door belastingopbrengsten maar door een onttrekking aan de reserve. Aanleiding hiervoor waren een aantal grote kostenstijgingen waar wij als waterschap geen invloed op hadden. Voorbeelden hiervan zijn de overdracht van het muskusrattenbeheer, de jaarlijkse bijdrage Hoogwater Beschermingsprogramma (HWBP) en het wegvallen van het dividend van de NWB.

De verwachte stand van de algemene reserve ultimo 2027 bedraagt € 2.109.000,- voor het watersysteembeheer. Dit is € 267.000,- hoger ten opzichte van de gewenste minimumomvang.

Toelichting inzet algemene reserve Zuiveringsbeheer

Door inzet van de algemene reserve zuiveringsbeheer kan de stijging in 2024 enigszins worden beperkt. Inzet van de algemene reserve betekent dat een deel van de netto last niet wordt gedekt door belastingopbrengsten maar door een onttrekking aan de reserve. De verwachte stand van de algemene reserve ultimo 2027 bedraagt € 704.000,- voor het zuiveringsbeheer. Dit is € 13.000,- hoger ten opzichte van de gewenste minimumomvang.

Omvang reserves

Volgens deze meerjarenraming ziet het verloop van de algemene reserves er als volgt uit:

Tabel verloop algemene reserves 2024 – 2027 (per 31/12)

	2024	2025	2026	2027
Watersysteembeheer	9.559.000	5.984.000	3.884.000	2.359.000
aanwending	-3.575.000	-2.100.000	-1.525.000	-250.000
Saldo per 31/12	5.984.000	3.884.000	2.359.000	2.109.000
			<i>minimumomvang € 1.842.000</i>	
Zuiveringsbeheer	2.629.000	979.000	704.000	704.000
aanwending	-1.650.000	-275.000	0	0
Saldo per 31/12	979.000	704.000	704.000	704.000
			<i>minimumomvang € 691.000</i>	

Investeringsprogramma

In deze meerjarenraming zijn de kapitaallasten berekend op een jaarlijks investeringsvolume van € 17 miljoen. Na de vaststelling van het WBP 2022-2027 zijn er geen ontwikkelingen, zoals vertragen of versnellen van de KRW projecten, die er voor zorgen dat de inschatting van € 17 miljoen moet worden bijgesteld.

Bestuursvoorstel

Voorstel

Instemmen met de meerjarenraming 2024 - 2027.

namens het dagelijks bestuur,

Jelmer Kooistra
plv. secretaris-directeur

Geert-Jan ten Brink
dijkgraaf